

ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΤΩΤΑΤΟ ΜΙΣΘΟ

Φεβρουάριος 2022

Δρ. Σταύρος Π. Γαβρόγλου

Διεύθυνση Ενεργητικών Πολιτικών & Διεθνών Δικτύων

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	3
Επιστημονική συγκυρία	3
Προστασία εργαζομένων	3
Μηχανισμοί προσαρμογής στον ΚΜ.....	5
Υπολογισμός του ΚΜ.....	7
Προσέγγιση Α': Ο ΚΜ ως συνάρτηση του μέσου μισθού	7
Προσέγγιση Β': Ο ΚΜ ως προσαρμογή στις οικονομικές εξελίξεις.....	10
Πρόταση.....	12
Βιβλιογραφία	13
Παράρτημα.....	15

Εισαγωγή¹

Επιστημονική συγκυρία

Ιδιαίτερη σημασία για το θέμα της παρούσης διαδικασίας προσδιορισμού του κατώτατου μισθού (εφεξής ΚΜ) έχει το γεγονός ότι το 2021 το βραβείο Νόμπελ Οικονομικών Επιστημών απονεμήθηκε στον David Card. Ο David Card, μαζί με τον Alan B. Krueger², ανέτρεψαν την παλιά οικονομική ορθοδοξία περί του ΚΜ. Αναλύοντας την αύξηση του ΚΜ σε πολιτείες των ΗΠΑ το 1992, κατέδειξαν ότι ο ΚΜ δεν προκαλεί τη μείωση της απασχόλησης.³ Παρά τις αντιδράσεις και αμφισβητήσεις του έργου τους⁴, έγκριτοι οικονομολόγοι και ινστιτούτα στη συνέχεια επιβεβαίωσαν την ευμενή προς τον ΚΜ προσέγγιση που εισήγαγαν οι Card και Krueger.⁵

Προστασία εργαζομένων

Ο καθορισμός του ύψους του κατώτατου μισθού είναι ιδιαίτερος σημαντικός εάν λάβουμε υπόψη το ποσοστό των εργαζομένων που αμείβεται με αυτόν σε σχέση το ποσοστό των εργαζομένων που αμείβεται με βάση τις υφιστάμενες συλλογικές συμβάσεις εργασίας (κλαδικές, ομοιοεπαγγελματικές, επιχειρησιακές), οι οποίες κατά κανόνα περιέχουν ευνοϊκότερες μισθολογικές και θεσμικές ρυθμίσεις. Όσο χαμηλότερο είναι το ποσοστό των εργαζομένων που αμείβεται με βάση τις υφιστάμενες (και γενικά υποχρεωτικές) Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας (ΣΣΕ), τόσο υψηλότερη είναι και η σημασία του κατώτατου μισθού. Ένα χαμηλό ποσοστό κάλυψης των εργαζομένων από ΣΣΕ σημαίνει ότι η πλειονότητα των μισθωτών, ιδιαίτερος οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας, κυρίως οι νέοι, εξαρτώνται από το εκάστοτε ύψος του κατώτατου μισθού, το οποίο καθίσταται ως το ελάχιστο όριο διασφάλισης της μισθολογικής τους θέσης.

¹ Στην εκπόνηση του παρόντος κειμένου συνέδραμε πολύπλευρα ο Παναγιώτης Κυριακούλιας, στέλεχος του ΕΙΕΑΔ.

² Ο Alan B. Krueger δεν έλαβε το βραβείο Νόμπελ καθώς απεβίωσε το 2019 και η σουηδική ακαδημία δεν απονέμει βραβεία μετά θάνατον.

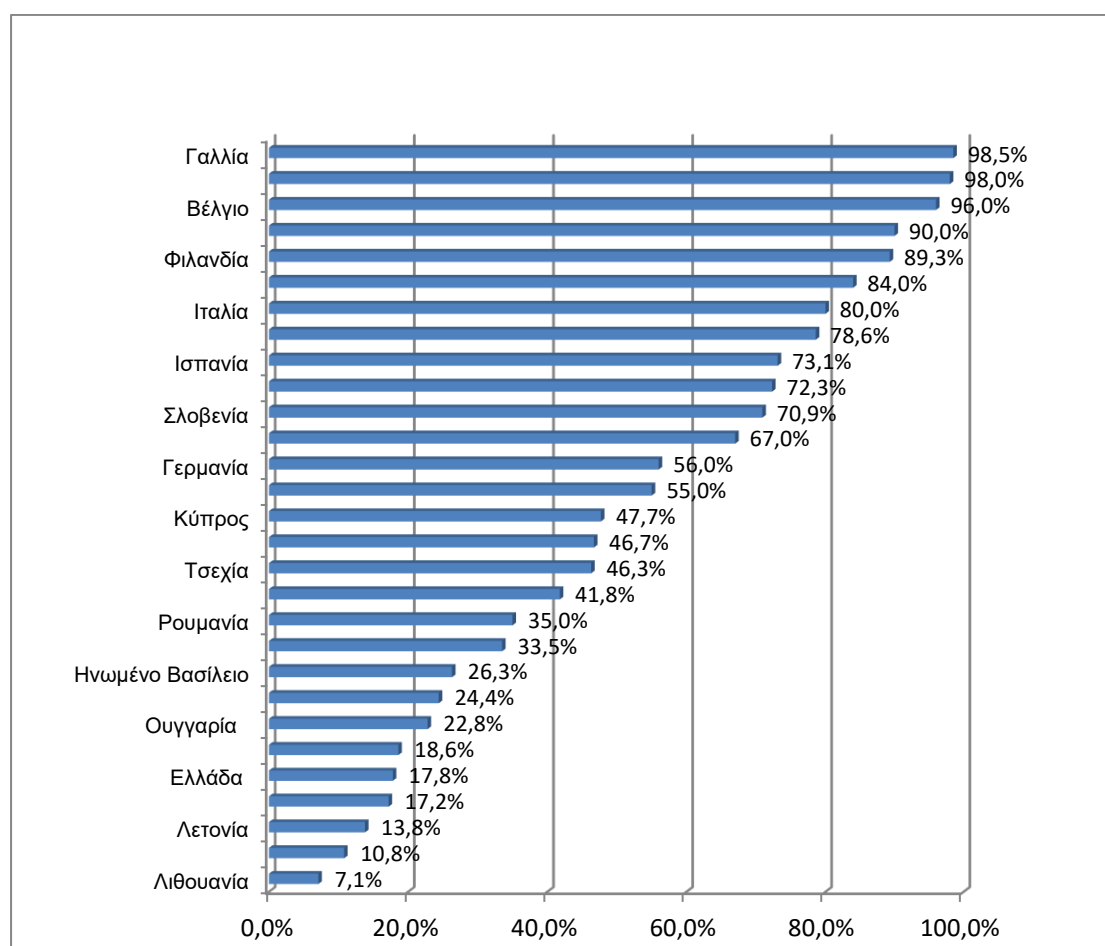
³ Card and Krueger (1995).

⁴ Neumark and Wascher (2000).

⁵ Krugman (2007), Stiglitz (2002), Economic Policy Institute (2006), Dube et al. (2010), Addison et al. (2012), Allegretto et al. (2011), Doucouliagos and Stanley (2009), Leonard et al. (2013), ETUI (2022).

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ILO που παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 1⁶ στην Ε.Ε., 14 χώρες κυρίως της Δυτικής και Βόρειας Ευρώπης με καθιερωμένα συστήματα συλλογικών διαπραγματεύσεων παρουσιάζουν ποσοστά υψηλότερα του 50% (Γερμανία 55% - Γαλλία 98,5%). Στον αντίποδα, μικρά ποσοστά κάλυψης παρουσιάζονται στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Γενικά, ο αριθμός των εργαζομένων που καλύπτεται από συλλογικές συμβάσεις εργασίας είναι σε φθίνουσα πορεία όχι μόνον στην Ελλάδα αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς μειώθηκε σε μέσο ευρωπαϊκό επίπεδο από 66% το 2000, σε 56% το 2018 και έχει μειωθεί περαιτέρω έκτοτε.

Διάγραμμα 1: Κάλυψη εργαζομένων από Συλλογική Σύμβαση Εργασίας στην ΕΕ (%)

Πηγή: ILO (2020)

⁶ ILO, Statistics on Collective Bargaining, <https://ilostat.ilo.org/topics/collective-bargaining/>
 Σημειώνεται ότι, για κάθε χώρα αναφέρονται στο έτος κατά το οποίο υπάρχουν τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία. Σε κάθε περίπτωση για όλες τις χώρες τα στοιχεία αυτά είναι από το 2014 και μετά.

Ως προς την Ελλάδα, (ILO έτος αναφοράς 2016), υπάρχει χαμηλό ποσοστό κάλυψης (17,8%) των ΣΣΕ, το οποίο συνδέεται με τις εκτεταμένες νομοθετικές αλλαγές του συστήματος των συλλογικών διαπραγματεύσεων κατά την περίοδο των Μνημονίων. Οι αλλαγές αυτές είχαν ως στόχο την αποκέντρωση των συλλογικών συμβάσεων από το εθνικό και κλαδικό επίπεδο στο επιχειρησιακό επίπεδο, και ιδιαιτέρως με την αυστηροποίηση του μηχανισμού της επεκτασιμότητας / κήρυξης των εθνικών και κλαδικών συλλογικών συμβάσεων εργασίας ως γενικά υποχρεωτικών. Συνέπεια των αλλαγών αυτών ήταν και η δραστική μείωση του ίδιου του αριθμού των κλαδικών συλλογικών συμβάσεων, καθώς και η αντικατάσταση της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας (ΕΓΣΣΕ) ως μηχανισμού διαμόρφωσης του κατώτατου μισθού από το νέο σύστημα του νομοθετικά καθοριζόμενου κατώτατου μισθού μετά από διαδικασίες διαβούλευσης (άρθρο 103 Ν. 4172/2013) καθώς και η αυστηροποίηση των διαδικασιών της Διαιτησίας του ΟΜΕΔ.⁷

Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να προστεθεί ότι με βάση τις νεότερες εξελίξεις (μετά το 2016 που αναφέρουν τα στοιχεία του ILO), το ποσοστό κάλυψης των εργαζομένων από συλλογικές συμβάσεις εργασίας έχει μειωθεί ακόμα περισσότερο⁸.

Σε κάθε περίπτωση πάντως είναι ασφαλές να εκτιμήσουμε ότι το 80-85% των εργαζομένων στη χώρα μας, δεν καλύπτεται μισθολογικά από συλλογικές συμβάσεις εργασίας, ο μισθός τους έχει ως ελάχιστο σημείο αναφοράς τον κατώτατο μισθό και άρα η μισθολογική τους κατάσταση εξαρτάται από το εκάστοτε ύψος του. Εκτιμάται, σύμφωνα με στοιχεία του Εργάνη, ότι περί το 12% των εργαζομένων αμείβεται με ΚΜ.

Μηχανισμοί προσαρμογής στον ΚΜ

⁷ Κυριακούλιας (2012).

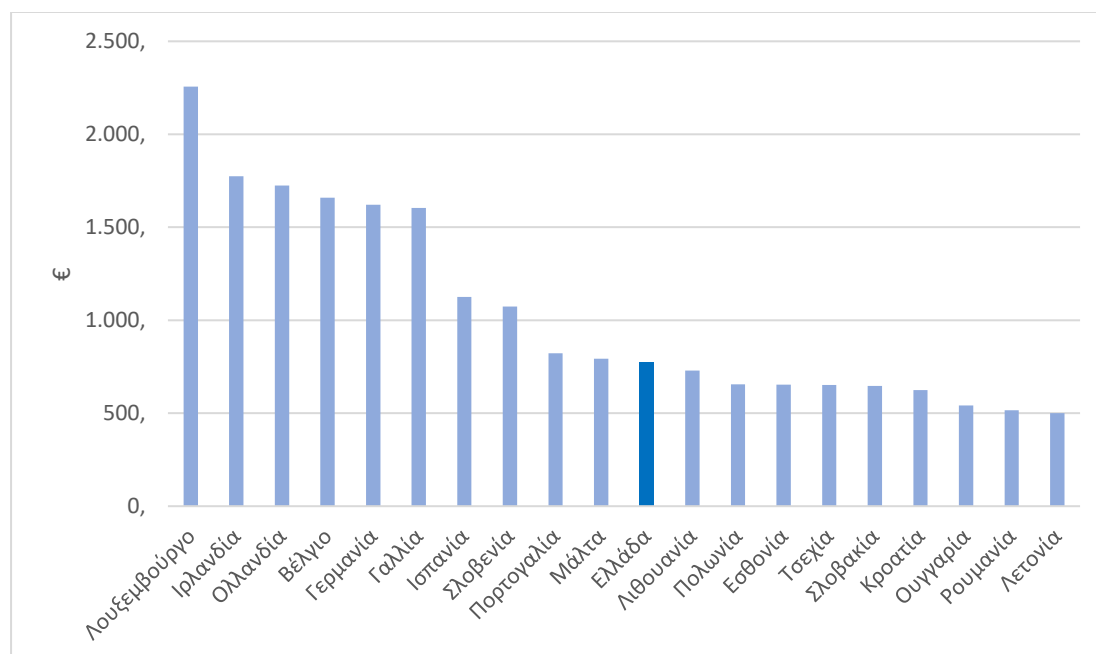
⁸ Δυστυχώς το Π.Σ. Εργάνη δε δημοσιοποιεί στοιχεία για τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας και τον αριθμό των εργαζομένων που αυτές καλύπτουν. Πάντως, όπως αναφέρεται στην ετήσια έκθεση της ΤτΕ με στοιχεία που αντλεί από το Εργάνη, στη διάρκεια του 2020 στον επιχειρηματικό τομέα υπογράφηκαν 147 νέες επιχειρησιακές συλλογικές συμβάσεις εργασίας, που αφορούσαν 85.463 μισθωτούς. Από αυτές, 35 συμβάσεις προέβλεπαν αυξήσεις μισθών, 7 προέβλεπαν μείωση, ενώ σύμφωνα με τις υπόλοιπες οι αποδοχές παρέμειναν αμετάβλητες. Επίσης, συγκρατημένες αυξήσεις προβλέπουν και ορισμένες κλαδικές συλλογικές συμβάσεις που αφορούσαν το 2020.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα μετά-αναλύσεων μελετών για τις επιπτώσεις του ΚΜ,⁹ η αύξηση του κατώτατου μισθού, δεν οδηγεί στη μείωση της απασχόλησης, όπως αναμένεται από μια νεοκλασική προσέγγιση του ζητήματος, αλλά, όπως προτάσσει η θεσμική προσέγγιση, όπως και η αύξηση της τιμής κάθε άλλου παραγωγικού συντελεστή, θέτει σε λειτουργία μια σειρά από μηχανισμούς προσαρμογής των επιχειρήσεων, των εργαζομένων και των καταναλωτών (ανάλογα με το θεσμικό πλαίσιο της αγοράς εργασίας), οι οποίοι υποκαθιστούν και αντισταθμίζουν τις όποιες τάσεις προσαρμογής στην αύξηση του κατώτατου μισθού μέσω της μείωσης της απασχόλησης. Οι μηχανισμοί αυτοί είναι οι εξής:

- μείωση των οικειοθελών αποχωρήσεων των χαμηλόμισθων εργαζομένων,
- βελτιώσεις στην οργανωτική αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων,
- μικρότερες αυξήσεις σε υψηλόμισθους υπαλλήλους (συμπίεση της κατανομής των μισθών),
- μικρή αύξηση των τιμών

⁹ Schmitt (2013).

Διάγραμμα 2: Κατώτατοι μισθοί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, α' τρίμηνο 2022

Πηγή: Eurostat¹⁰

Υπολογισμός του ΚΜ

Έχοντας επισημάνει την ειδική σημασία του ΚΜ για την ελληνική κοινωνία, τις επιστημονικές θεωρήσεις για τις αναμενόμενες επιπτώσεις του και τις ευρωπαϊκές εξελίξεις περί αυτόν, στρεφόμεστε στον προσδιορισμό της δέουσας τιμής του για το τρέχον έτος. Διακρίνονται δύο διαφορετικές πρόσφορες προσεγγίσεις για την προσαρμογή του ΚΜ στις οικονομικές εξελίξεις: η έμμεση προσέγγιση, ως συνάρτηση του μέσου μισθού, και η άμεση προσέγγιση, ως συνάρτηση των εκτιμήσεων για το κόστος διαβίωσης και την ανάπτυξη. Εξετάζουμε τις δύο προσεγγίσεις διαδοχικά.

Προσέγγιση Α': Ο ΚΜ ως συνάρτηση του μέσου μισθού

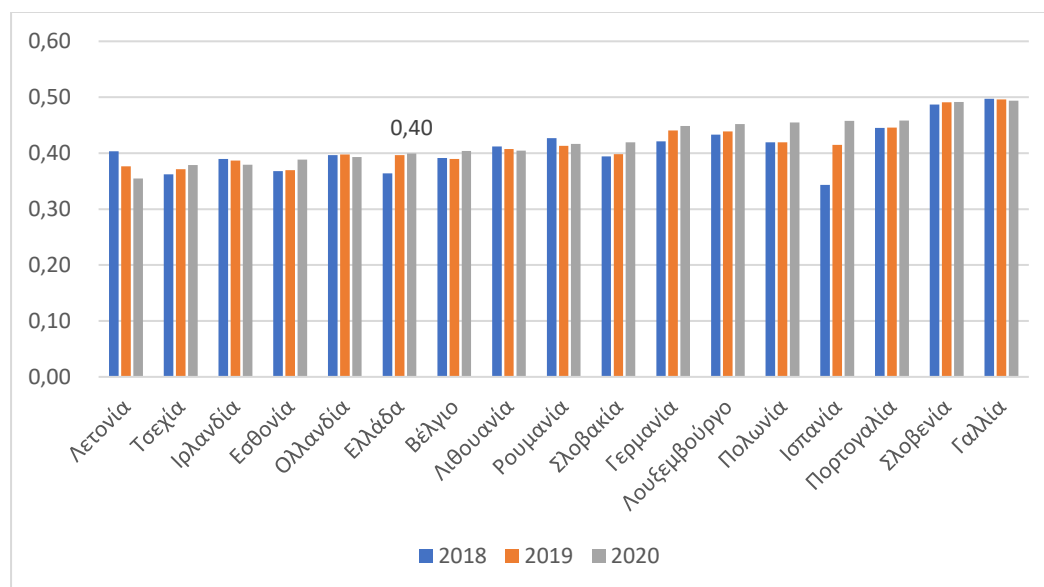
¹⁰ Eurostat (2022).

Ο ΚΜ μπορεί να προσδιοριστεί σε συνάρτηση με τον μέσο (ή εναλλακτικά τον διάμεσο) μισθό πλήρους απασχόλησης, με τη λογική ότι ο μέσος μισθός ήδη ενσωματώνει τις όποιες εξελίξεις στο οικονομικό περιβάλλον (διεθνείς εξελίξεις και ανταγωνιστικότητα, πληθωρισμός, παραγωγικότητα της εργασίας, ΑΕΠ κ.ά.), ως αποτέλεσμα των συλλογικών διαπραγματεύσεων μεταξύ των Κοινωνικών Εταίρων. Ο ρόλος της πολιτείας είναι να προσδιορίσει τον ΚΜ για τους ασθενέστερους των εργαζομένων που δεν έχουν τη δυνατότητα συλλογικής εκπροσώπησης ή συλλογικών διαπραγματεύσεων, στην βάση του ανωτέρω προσδιορισμού. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή η πολιτεία οφείλει να μεριμνά ώστε κάθε φορά ο ΚΜ αφ' ενός να ενσωματώνει τις εξελίξεις στο οικονομικό περιβάλλον (κάτι που επιτυγχάνεται με τη συσχέτισή του με τον διάμεσο μισθό), και αφ' ετέρου το ύψος του να εξασφαλίζει ένα ελάχιστο όριο αξιοπρεπούς διαβίωσης για αυτούς που αμείβονται με αυτό. Το όριο αυτό μπορεί να προσδιοριστεί ως το 60% του διαμέσου μισθού πλήρους απασχόλησης, κατ' αναλογία του ορισμού της σχετικής φτώχειας ως τη διαβίωση με το 60% του διαμέσου εισοδήματος, ή στο 50% του μέσου μισθού πλήρους απασχόλησης.¹¹ Τα μειονεκτήματα της προσέγγισης αυτής είναι ότι ο ΚΜ προσδιορίζεται σε ετεροχρονισμένη βάση, αφού ενσωματώνει τις μισθολογικές διαπραγματεύσεις και εξελίξεις του προηγούμενου και όχι του τρέχοντος έτους, ενώ συναντώνται και δυσκολίες ως προς την τιμή του μέσου μισθού που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη.¹²

¹¹ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Αιτιολογική Έκθεση της προτεινόμενης Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για τη φτώχεια σε σχέση με τους μισθούς βλ. Hellenic Statistical Authority (2021). Βλ. επίσης International Labour Organization (2020b),

¹² Υπάρχει και η πρόσθετη δυσκολία της σκοπιμότητας και της μεθοδολογίας της ενσωμάτωσης στον υπολογισμό του μέσου μισθού του εισοδήματος των αυτοαπασχολούμενων δίχως προσωπικό, που αν και δεν είναι τυπικά μισθωτοί, προσομοιάζουν προς τους μισθωτούς.

Διάγραμμα 3: Κατώτατος μισθός ως αναλογία του μέσου μισθού

Πηγή: ΟΟΣΑ

Όπως διακρίνουμε στο Διάγραμμα 1¹³, ο ΚΜ στην Ελλάδα εμφανίζεται να υπολείπεται σημαντικά από το ενδεδειγμένο 50% του μέσου μισθού. Το 2018 ο ΚΜ εμφανίζεται να ανέρχεται στο 36% του μέσου μισθού και το 2019, μετά την αύξησή του κατά 11%, να φθάνει το 40% -- επίπεδο στο οποίο παραμένει και το 2020. Η αύξηση του ΚΜ κατά 2% από 1.1.2022 πιθανολογείται να μην έχει αλλάξει την αναλογία αυτή, αφού στο μεταξύ θα έχει σημειώσει αύξηση και ο μέσος μισθός. Συνεπώς, για να φθάσει το επιθυμητό 50% του μέσου μισθού, ο κατώτατος μισθός που σήμερα είναι € 663 και αντιπροσωπεύει το 40% του μέσου μισθού, θα έπρεπε να αυξηθεί κατά 25% ή 165,8€, φθάνοντας τα 828,8€.

Ωστόσο, ενώ δικαιολογημένη η μέριμνα ώστε ο ΚΜ να μην υπολείπεται του 50% του μέσου μισθού, οι παραπάνω υπολογισμοί βασίζονται σε αμφισβητήσιμα μισθολογικά στοιχεία, τουλάχιστον για την περίπτωση της Ελλάδας. Πράγματι, εάν ο ΚΜ των 650€ το 2020 στην Ελλάδα αντιστοιχούσε στο 40% του μέσου μισθού, όπως υπολογίζει ο ΟΟΣΑ, τότε ο μέσος μισθός θα ήταν 1.625€ -- τιμή προφανώς εκτός πραγματικότητας. Τα παραπάνω μισθολογικά στοιχεία του ΟΟΣΑ αποκλίνουν σημαντικά από αυτά που καταγράφονται σε διοικητικά δεδομένα της χώρας. Σύμφωνα με τον ΕΦΚΑ¹⁴, ο μέσος

¹³ OECD (2022).

¹⁴ Διατίθενται στοιχεία έως και για τον Δεκέμβριο 2020.

μισθός των απασχολούμενων με πλήρη απασχόληση ήταν 1.263,58€¹⁵. Κατά το ίδιο έτος ο ΚΜ ήταν 650€, δηλαδή ανερχόταν στο 51,5% του μέσου μισθού. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, ο ΚΜ βρίσκεται ήδη σε αποδεκτά επίπεδα, σε σχέση με τον μέσο μισθό.

Ακόμα πιο μεγάλη απόκλιση από τα στοιχεία του ΟΟΣΑ παρουσιάζουν τα στοιχεία του Εργάνη για το 2021, που αφορούν 2.285.578 μισθωτούς ιδιωτικού δικαίου.¹⁶ Σύμφωνα με τα στοιχεία του Εργάνη, ο μέσος μισθός ήταν 942,4€ (ο διάμεσος μισθός ήταν 910€).¹⁷ Συνεπώς ο ΚΜ του 2021 (650€) αντιστοιχούσε στο 68,9% του μέσου μισθού και από 1.1.2022 (663€) στο 70,3% του μέσου μισθού – και πάλι σε αποδεκτό, ως προς την εξασφάλιση αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης για τους πλέον ευάλωτους εργαζόμενους, επίπεδο.

Προσέγγιση Β': Ο ΚΜ ως προσαρμογή στις οικονομικές εξελίξεις

Ο ΚΜ μπορεί να προσδιοριστεί ως άμεση ενσωμάτωση των οικονομικών εξελίξεων στη βάση του ισχύοντος ΚΜ. Ο ΚΜ θα πρέπει να προσαρμόζεται με τρόπο που θα διασφαλίζει τις μεταβολές στο κόστος διαβίωσης καθώς και ένα μέρος από την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Θα πρέπει, συγκεκριμένα, να ληφθούν υπόψη οι μεταβολές του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή και ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ. Εδώ η δυσκολία έγκειται στην πρόβλεψη/εκτίμηση για τον πληθωρισμό για το τρέχον έτος, ιδίως λόγω των αλυσιδωτών ανατιμήσεων που πυροδοτεί η εν εξελίξει κρίση ενέργειας, και, δευτερευόντως, η πρόβλεψη/εκτίμηση για την αύξηση του ΑΕΠ.

Ως προς τον πληθωρισμό, η εκτίμηση της ΕΕ για το 2022 είναι ότι θα κυμανθεί κοντά στο 3,1% (το 2021 ήταν μόλις 0,6%).¹⁸ Ωστόσο αυτή η εκτίμηση προηγείται των μεγάλων ανατιμήσεων λόγω της ενεργειακής κρίσης. Η πιο πρόσφατη εκτίμηση για

¹⁵ ΕΦΚΑ (2020α). Η τιμή αυτή διαφέρει από μήνα σε μήνα: τον Ιούλιο του 2020 ο μέσος μισθός ήταν 1.282,69€ (δηλαδή ο ΚΜ ανερχόταν στο 50% του μέσου μισθού). ΕΦΚΑ (2020β).

¹⁶ Τα στοιχεία του ΕΦΚΑ αναφέρονται σε συνολικές αποδοχές, δηλαδή περιλαμβάνουν και υπερωρίες και πρόσθετες αμοιβές, ενώ του Εργάνη περιλαμβάνουν μόνο τον μισθό που δηλώνεται κατά την πρόσληψη.

¹⁷ Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, το 2020 ο μέσος μισθός ήταν 945€ και ο διάμεσος 900€.

¹⁸ European Commission (2022).

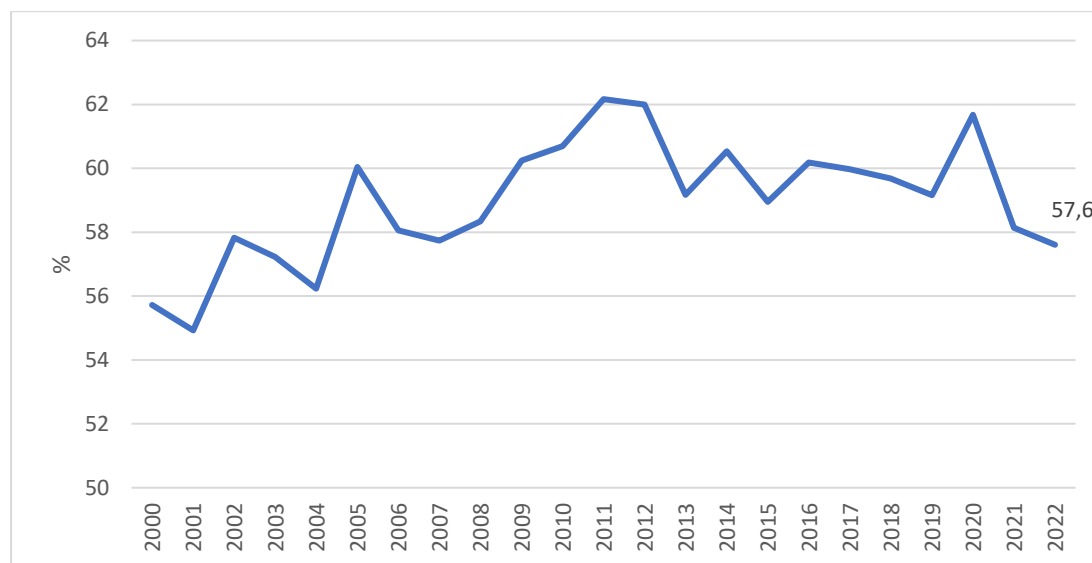
τον πληθωρισμό, της ΕΛΣΤΑΤ είναι, για τον μήνα Ιανουάριο 2022 (σε σχέση με τον Ιανουάριο 2021) 6,2%¹⁹. Είναι θεωρητικά πιθανό ο πληθωρισμός αυτός του Ιανουαρίου να μειωθεί στη συνέχεια του έτους αλλά και να αυξηθεί. Με δεδομένο όμως ότι το 6,2% δεν ενσωματώνει τις πολεμικές επιχειρήσεις στην Ουκρανία που μόλις άρχισαν, και άρα ούτε τις επιπτώσεις της κλιμακούμενης αυτής κρίσης στο κόστος ενέργειας και τις αλυσιδωτές επιπτώσεις στις τιμές άλλων αγαθών, θεωρούμε πιθανότερο ο πληθωρισμός για ολόκληρο το 2022 να «κλείσει» σε υψηλότερα παρά σε χαμηλότερα επίπεδα από αυτά του Ιανουαρίου. Επομένως, κρατάμε ως εκτίμηση για τον πληθωρισμό για το 2022 το 6,2%.

Ως προς το ΑΕΠ, σημειώθηκε αύξησή του 8,5% το 2021. Ωστόσο η αύξηση αυτή δεν θα πρέπει απαραίτητως να ενσωματωθεί στον ΚΜ, στο βαθμό αυτή ήταν σε πολύ μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα «επαναφοράς» του ΑΕΠ στα επίπεδα προ της εκδήλωσης της πανδημίας – θυμίζουμε ότι δεν ενσωματώθηκε στον ΚΜ η αντίστοιχη μείωση που σημειώθηκε στο ΑΕΠ κατά 9% το 2020. Στρεφόμενοι λοιπόν στις εξελίξεις όχι του προηγούμενου αλλά του τρέχοντος έτους, λαμβάνουμε υπόψη την προβλεπόμενη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αύξησή του ΑΕΠ κατά 4,9% για το 2022²⁰.

¹⁹ ΕΛΣΤΑΤ (2022),

²⁰ European Commission (2022).

Διάγραμμα 4: Σταθμισμένο μερίδιο του μισθού της Ελλάδας, ως % του ΑΕΠ, τρέχουσες τιμές κόστους συντελεστών παραγωγής

Πηγή: DBnomics, AMECO

Με δεδομένο ότι το μέσο μερίδιο του μισθού στο εθνικό εισόδημα (wage share) για το 2022 υπολογίζεται από τη βάση δεδομένων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής AMECO στο 57,6%²¹ (Διάγραμμα 4), η ενδεδειγμένη αύξηση του ΚΜ, όσον αφορά το ΑΕΠ, θα αντιστοιχούσε στο 2,8% ($4,9 \cdot 0,576$)..

Πρόταση

Το άθροισμα της ενδεδειγμένης προσαρμογής του ΚΜ για το 2022 είναι, λόγω πληθωρισμού (6,2%) και λόγω μεριδίου του ΑΕΠ (2,8%), 9%. Με δεδομένο ότι ο ΚΜ έχει ήδη αυξηθεί κατά 2% από την 1.1.2022, προτείνεται ο ΚΜ να αυξηθεί (περαιτέρω) κατά **7%** ή κατά **46,4€**, φθάνοντας στα **709,4€**.

²¹ DBnomics – AMECO (2022).

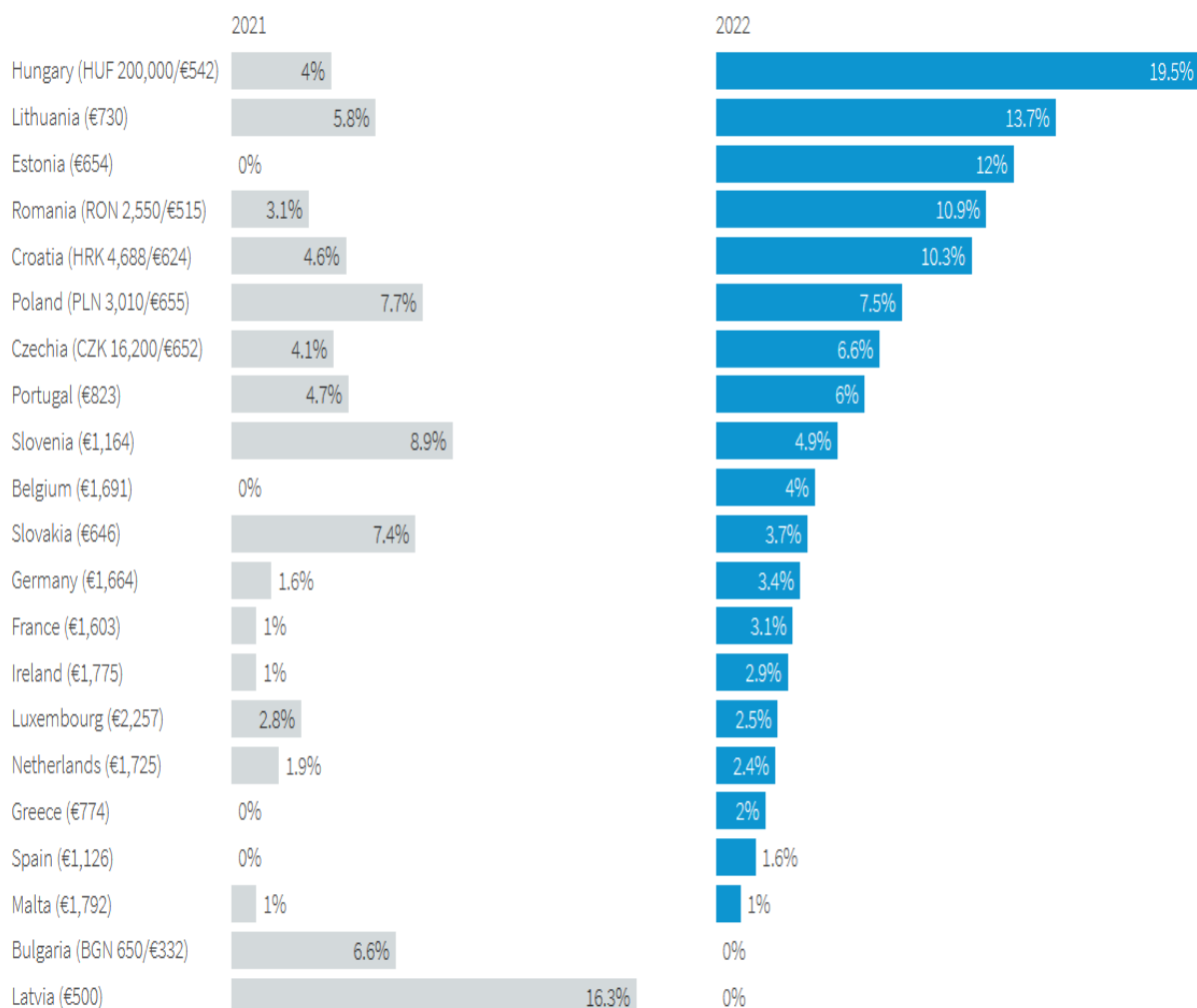
Βιβλιογραφία

- Addison, J.T., Blackburn M.L. and Cotti C.D. (2012), "The Effects of Minimum Wages on Labor Market Outcomes: County-Level Estimates from the U.S. Restaurant and Bar Sector," *British Journal of Industrial Relations*, vol. 50, no. 3, pp. 412-435.
- Allegretto S.A., Dube A. and Reich M. (2011), "Do Minimum Wages Really Reduce Teen Employment? Accounting for Heterogeneity and Selectivity in State Panel Data," *Industrial Relations*, vol. 50, no. 2, pp. 205-240.
- Card D. and Krueger A.B. (1995), *Myth and Measurement: The New Economics of the Minimum Wage*, Princeton: Princeton University Press.
- DBnomics – AMECO (2022), "Adjusted wage share: total economy: as percentage of GDP at current factor cost"
<https://db.nomics.world/AMECO/ALCD2?dimensions=%7B%22geo%22%3A%5B%22grc%22%5D%7D>
- Doucouliafos, H. and Stanley, T. D. (2009), "Publication Selection Bias in Minimum-Wage Research? A Meta-Regression Analysis," *British Journal of Industrial Relations*, vol. 47, no. 2, pp. 406-428.
- Dube A., Lester W., and Reich M. (2010), "Minimum Wage Effects Across State Borders: Estimates Using Contiguous Counties," *Review of Economics and Statistics*, vol. 92, no. 4, pp. 945-964.
- ΕΛΣΤΑΤ (2022), Δελτίο Τύπου, 15 Φεβρουαρίου 2022.
https://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=4&p_p_col_pos=1&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_javax.faces.resource=document&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_ln=downloadResources&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_documentID=457270&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_locale=el
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), «Αιτιολογική Έκθεση της προτεινόμενης Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση» <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020PC0682&from=EN>
- ΕΦΚΑ (2020α), Μηνιαία Στοιχεία Απασχόλησης e-ΕΦΚΑ, Δεκέμβριος 2020, σ. 15.
https://www.efka.gov.gr/sites/default/files/2022-01/apasxolisi_12_2020.pdf Η τιμή αυτή διαφέρει από μήνα σε μήνα: τον Ιούλιο του 2020 ο μέσος μισθός ήταν 1.282,69€ (δηλαδή ο ΚΜ ανερχόταν στο 50% του μέσου μισθού).
- ΕΦΚΑ (2020β), Μηνιαία Στοιχεία Απασχόλησης e-ΕΦΚΑ, Ιούλιος 2020, σ. 10.
https://www.efka.gov.gr/sites/default/files/2021-11/apasxolisi_07_2020_1.pdf
- European Commission (2022), Winter 2022 Economic Forecast
https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-performance-country/greece/economic-forecast-greece_en
- European Commission (2022), *Winter 2022 Economic Forecast*
https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-performance-country/greece/economic-forecast-greece_en

- European Trade Union Institute (2022), “Why the Directive on Adequate Minimum Wages is the right approach in a time of inflation” <https://www.etui.org/news/why-directive-adequate-minimum-wages-right-approach-time-inflation?fbclid=IwAR1v5jLrfgAZ9eAdgWO0YctIk8idplUYCBMONDv0QW8p3dltB196HLFGgfc>
- Eurostat (2022), Monthly minimum wages - bi-annual data
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EARN_MW_CUR/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=d05d73c3-70cb-4135-bc87-7a351ee38718
- Hellenic Statistical Authority (2021) “Risk of Poverty: 2020 Survey on Income and Living Conditions”, Press Release, 23.9.2021
<https://www.statistics.gr/documents/20181/92456ff4-ca92-fd4d-df49-81c297c978e7> .
- ILO (2020a), Statistics on Collective Bargaining,
<https://ilostat.ilo.org/topics/collective-bargaining/>
- International Labour Organization (2020b), *Global Wage Report 2020–21: Wages and minimum wages in the time of COVID-19*,
https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/@publ/documents/publication/wcms_762534.pdf.
- Κυριακούλιας Π (2012), «Οι Εργασιακές Σχέσεις Μετά το Μνημόνιο: Πανόραμα της Μεταρρύθμισης της Εργασιακής Νομοθεσίας 2010-2012» Άρθρα και Μελέτες ΕΙΕΑΔ No 2/2012.
- Krugman P. (2007), *The Conscience of a Liberal*, New York, NY: W.W. Norton.
- Leonard M.L, Stanley T.D. and Doucouliagos H. (2013), “Does the UK Minimum Wage Reduce Employment? A Meta-Regression Analysis”, Department of Economics and Business, Hendrix College, Conway, AR.
- Neumark D. and Wascher W. (2000), “Minimum Wages and Employment: A Case Study of the Fast-Food Industry in New Jersey and Pennsylvania: Comment,” *American Economic Review*, pp. 1362-96.
- OECD (2022), Minimum relative to average wages of full-time workers
<https://stats.oecd.org/viewhtml.aspx?datasetcode=MIN2AVE&lang=en>
- Schmitt J. (2013), “Why Does the Minimum Wage Have No Discernible Effect on Employment?” Center for Economic and Policy Research, February, Washington, D.C. <http://www.cepr.net/documents/publications/min-wage-2013-02.pdf>
- Stiglitz J. (2002), "Employment, social justice and societal well-being", *International Labour Review* 141 (1–2): 9–29 , March.

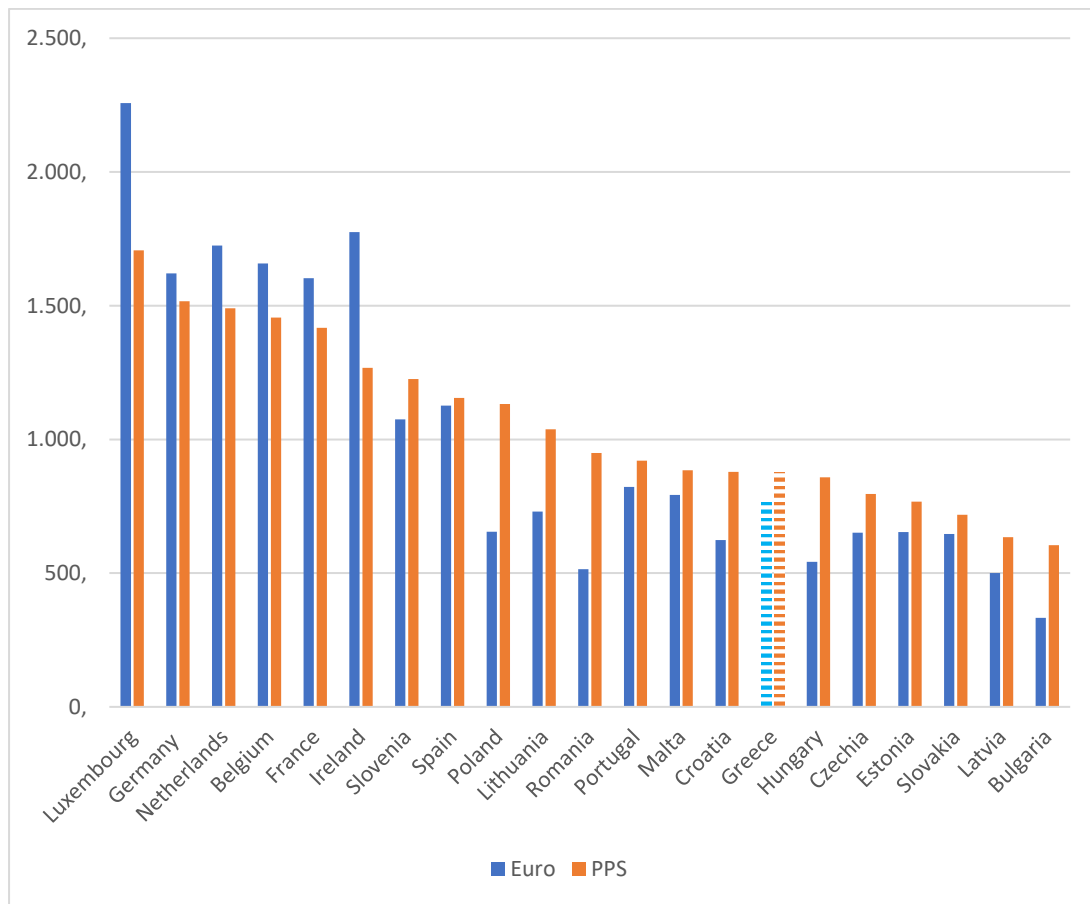
Παράρτημα

Διάγραμμα 5: Αυξήσεις του Κατώτατου Μισθού (%) στην ΕΕ, 2021 και 2022

Πηγή: Eurofound

Διάγραμμα 6: Κατώτατοι μισθοί στην ΕΕ, σε Ευρώ και Ισοτιμίες Αγοραστικής Δύναμης, Ιανουάριος 2022

Πηγή: Eurostat